

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/262.00.1/М/ОКІ- 2023
	Екземпляр № 1	Арх. 11 / 1

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою факультету
національної безпеки, права та
міжнародних відносин

04 вересня 2023 р., протокол № 8

Голова вченої ради

Гариса СЕРГІЄНКО

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Методологія наукових досліджень»

для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «магістр»
спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність»
освітньо-професійна програма «Правоохоронна діяльність»
факультет національної безпеки, права та міжнародних відносин
кафедра права та правоохоронної діяльності

Схвалено на засіданні кафедри
права та правоохоронної
діяльності

29 серпня 2023 р., протокол № 8

Завідувач кафедри

Іван ДРАГАН

Гарант освітньо-професійної
програми

Ірина ЛЕГАН

Розробник: д.н.держ.упр., проф., завідувач кафедри права та правоохоронної
діяльності, Іван ДРАГАН

Житомир
2023 – 2024 н.р.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/262.00.1/М/ОК1- 2023
	Екземпляр № 1	Арк. 11 / 2

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 3	26 Цивільна безпека	Нормативна	
Модулів – 1	262«Правоохоронна діяльність»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1	1
Загальна кількість годин - 90		Семестр	
		1	1
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних –2	Освітній ступінь «магістр»	Лекції	
		32 год.	8 год.
		Практичні	
		16 год.	6 год.
		Лабораторні	
			__ год.
		Самостійна робота	
42 год.	76 год.		
Вид контролю: залік			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 53% аудиторних занять, 47% самостійної та індивідуальної роботи

для заочної форми навчання – 16 % аудиторних занять, 84% самостійної та індивідуальної роботи.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/262.00.1/М/ОК1- 2023
	Екземпляр № 1	Арк. 11 / 3

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Нова освітня парадигма потребує переходу від фронтальної організації навчання до індивідуальної, від накопичення знань як самодостатнього процесу до виховання вміння оперувати здобутими знаннями. Тому актуальним є методичне забезпечення процесу оволодіння здобувачами вищої освіти практичними навичками науково-дослідної діяльності, яка формує системність та логічність професійного мислення, творчість та цілеспрямованість майбутньої діяльності. Успішне володіння навичками дослідження і творчої роботи магістрами допомагає їм порівняно легко включатися в професійну діяльність, переводити наукові знання в практичну площину. У зв'язку з цим до навчальних курсів включено спеціальну навчальну дисципліну «Методологія наукових досліджень».

Метою навчальної дисципліни є набуття та поглиблення знань здобувачів вищої освіти щодо основних положень та відомостей про роль і місце науки у розвитку суспільства, про закономірності розвитку науки, про організацію та шляхи забезпечення наукових досліджень, про організацію та проведення наукових досліджень, а також підготовка їх до самостійного навчання та виконання наукової роботи.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

Методичні: забезпечити підготовку майбутніх фахівців до самостійного навчання та проведення наукових досліджень на високому методологічному рівні, що дозволять вирішувати проблеми об'єктивно, з належним науковим обґрунтуванням.

Пізнавальні: сформувати знання з використання методів наукового пізнання для проведення науково-дослідної роботи.

Практичні: сформувати уміння здобувачів вищої освіти ставити перед собою завдання, для вирішення яких потрібний науковий пошук, а також організації, постановки та проведення науково-дослідної роботи.

Зміст навчальної дисципліни направлений на формування наступних **компетентностей**, визначених стандартом вищої освіти зі спеціальності 262«Правоохоронна діяльність»:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК9. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

СК1. Здатність брати участь у розробленні та кваліфіковано застосовувати нормативно-правові акти в різних сферах юридичної діяльності, реалізовувати норми матеріального й процесуального права в професійній діяльності.

СК6. Здатність керувати самостійною роботою осіб, що навчаються, та бути наставником для молодших колег у процесі набуття і вдосконалення ними професійних навичок.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/262.00.1/М/ОК1- 2023
	Екземпляр № 1	Арк. 11 / 4

СК7. Здатність ефективно здійснювати правове виховання молодших колег у процесі набуття і вдосконалення ними професійних навичок.

СК8. Здатність визначено і наполегливо ставити професійні завдання та організувати підлеглих для їх виконання, брати на себе відповідальність за результати виконання цих завдань.

СК10. Здатність аналізувати, оцінювати й застосовувати сучасні інформаційні технології під час рішення професійних завдань.

Отримані знання з навчальної дисципліни стануть складовими наступних **програмних результатів** навчання за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність»:

РН1. Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію до фахівців і нефахівців; зокрема, під час публічних виступів, дискусій, проведення занять.

РН4. Узагальнювати практичні результати роботи і пропонувати нові рішення, з урахуванням цілей, обмежень, правових, соціальних, економічних та етичних аспектів.

РН7. Оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт у процесі управління правоохоронним підрозділом в різних умовах обстановки, а також розробляти відповідні аналітичні та інформаційні матеріали, робити усні та письмові звіти та доповіді.

РН11. Розробляти та кваліфіковано застосовувати нормативно-правові акти в різних сферах юридичної діяльності, реалізовувати норми матеріального й процесуального права в професійній діяльності.

РН13. Відшуковувати необхідну інформацію в спеціальній літературі, базах даних, інших джерелах інформації, аналізувати та об'єктивно оцінювати інформацію..

РН16. Використовувати сучасні методи і засоби системного аналізу, імітаційного моделювання, збирання та оброблення інформації для аналізу варіантів і прийняття рішень при виконанні професійних завдань.

РН20. Здійснювати організацію, керівництво та наставництво у процесі вдосконалення професійних навичок у сфері правоохоронної діяльності та брати на себе відповідальність за результати виконання поставлених завдань.

3. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ МЕТОДОЛОГІЇ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Тема 1. НАУКА ЯК СИСТЕМА УЯВЛЕНЬ ПРО СВІТ

1. Сутність науки та її антиподи
2. Етапи становлення і розвитку науки, наукові революції
3. Головні завдання науки ХХІ століття
4. Стани галузей знань
5. Критерії класифікації науки

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/262.00.1/М/ОК1- 2023
	Екземпляр № 1	Арк. 11 / 5

Тема 2. ВИДИ ТА ОСОБЛИВОСТІ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1. Загальні поняття про наукову діяльність
2. Особливості науково-дослідницької діяльності
3. Особливості науково-організаційної діяльності
4. Специфіка науково-педагогічна діяльність
5. Методика навчання, способи автономної організації практичної та теоретичної діяльності здобувачів вищої освіти
6. Сутність міждисциплінарного підходу в науці та освіті

Тема 3. ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ НАУКИ І НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ

1. Основні наукові поняття
2. Класифікація принципів науки і наукового пізнання
3. Поняття академічної доброчесності, дотримання академічної доброчесності
4. Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей
5. Дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права
6. Надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації
7. Контроль за дотриманням академічної доброчесності.

Тема 4. ПОНЯТТЯ МЕТОДОЛОГІЇ ТА МЕТОДУ У НАУКОВОМУ ДОСЛІДЖЕННІ

1. Сутність методології та методу наукового дослідження
2. Функції методології та види методології
3. Типологія методів наукового дослідження
4. Вибір методів дослідження
5. Абстрактно-логічний метод дослідження, його прийоми
6. Метод логічної аргументації, методи аналізу і синтезу
7. Методи і засоби системного аналізу, імітаційного моделювання

МОДУЛЬ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Тема 5. ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ОЦІНКА ЙОГО ЕФЕКТИВНОСТІ

1. Специфіка наукового і повсякденного пізнання
2. Проблематика наукових досліджень
3. Науково-дослідна діяльність здобувачів вищої освіти та взаємодія з науковим керівником
4. Вибір теми та реалізація наукового дослідження
5. Оцінка ефективності наукового дослідження

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/262.00.1/М/ОК1- 2023
	Екземпляр № 1	Арк. 11 / 6

Тема 6. ІНФОРМАЦІЙНА БАЗА НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

1. Поняття про наукову інформацію та її роль у проведенні наукових досліджень
2. Цінність інформації: достовірність, об'єктивність, своєчасність, повнота, суттєвість
3. Види та джерела наукової інформації, способи фіксації інформації
4. Особливості інформаційного пошуку при проведенні наукового дослідження
5. Техніка роботи зі спеціальною літературою

Тема 7. ОБГРУНТУВАННЯ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ ЙОГО РЕЗУЛЬТАТІВ

1. Зміст обґрунтування науково-дослідної роботи.
2. Схема обґрунтування: анотація, опис проекту (план реалізації проекту, ресурси, необхідні для реалізації проекту, результати реалізації проекту), бюджет
3. Визначення теоретичного і практичного стану проблеми
4. Методи зведення й обробки результатів експериментальних досліджень: графічні, табличні
5. Підготовка висновків, пропозицій за результатами науково-дослідної роботи, їх об'єктивність і обґрунтованість

Тема 8. ПРЕЗЕНТАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

1. Наукова публікація: поняття, функції, основні види
2. Наукова монографія, наукова стаття, тези доповідей
3. Методика підготовки та оформлення публікацій
4. Форми звітності при науковому дослідженні
5. Підготовка до публічного виступу та презентація обґрунтованих результатів дослідження для широкої аудиторії
6. Необхідність дотримання основних правил ведення дискусії
7. Засоби ефективного спілкування

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/262.00.1/М/ОК1- 2023
	Екземпляр № 1	Арк. 11 / 7

4. Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усьо- го	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
МОДУЛЬ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ МЕТОДОЛОГІЇ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ												
Тема 1. Наука як система уявлень про світ	11	4	2	X	X	5	10	1	1	X	X	8
Тема 2. Види та особливості наукової діяльності	11	4	2	X	X	5	9	1	1	X	X	7
Тема 3. Основні принципи науки і наукового пізнання	11	4	2	X	X	5	10	1	1	X	X	8
Тема 4. Поняття методології та методу у науковому дослідженні	11	4	2	X	X	5	11	1	X	X	X	10
МКР №1	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Разом за модулем 1	44	16	8	X	X	20	40	4	3	X	X	33
МОДУЛЬ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ												
Тема 5. Організація наукового дослідження та оцінка його ефективності	11	4	2	X	X	5	13	1	X	X	X	12
Тема 6. Інформаційна база наукового дослідження	11	4	2	X	X	5	12	1	1	X	X	10
Тема 7. Обґрунтування наукового дослідження та оформлення його результатів	11	4	2	X	X	5	13	1	1	X	X	11
Тема 8. Презентація результатів наукового дослідження	13	4	2	X	X	7	12	1	1	X	X	10
МКР №2	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Разом за модулем 2	46	16	8	X	X	22	50	4	3	X	X	43
Разом годин	90	32	16	X	X	42	90	8	6	X	X	76

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/262.00.1/М/ОК1- 2023
	Екземпляр № 1	Арк. 11 / 8

5. Теми практичних (лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Наука як система уявлень про світ	2	1
2	Тема 2. Види та особливості наукової діяльності	2	1
3	Тема 3. Основні принципи науки і наукового пізнання	2	1
4	Тема 4. Поняття методології та методу у науковому дослідженні	2	X
5	Тема 5. Організація наукового дослідження та оцінка його ефективності	2	X
6	Тема 6. Інформаційна база наукового дослідження	2	1
7	Тема 7. Обґрунтування наукового дослідження та оформлення його результатів	2	1
8	Тема 8. Презентація результатів наукового дослідження	2	1
РАЗОМ		16	6

6. Завдання для самостійної роботи

Передбачається, що в період вивчення дисципліни студент самостійно розв'язує домашнє завдання, вивчає матеріал курсу в процесі підготовки до практичних занять та семінарів, а також в цілому перед сесією

№	Назва теми	Кількість год (денна)	Кількість год (заочна)
МОДУЛЬ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ МЕТОДОЛОГІЇ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ			
1	Тема 1. Наука як система уявлень про світ	6	8
2	Тема 2. Види та особливості наукової діяльності	6	8
3	Тема 3. Основні принципи науки і наукового пізнання	6	8
4	Тема 4. Поняття методології та методу у науковому дослідженні	6	10
МОДУЛЬ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ			
5	Тема 5. Організація наукового дослідження та оцінка його ефективності	6	11
6	Тема 6. Інформаційна база наукового дослідження	4	10
7	Тема 7. Обґрунтування наукового дослідження та оформлення його результатів	4	11
8	Тема 8. Презентація результатів наукового дослідження	4	10
<i>Разом</i>		42	76

Завдання для самостійної роботи передбачає:

- опрацювання конспекту лекційних занять;
- опрацювання основної та додаткової літератури;
- вивчення новин Інтернет-ресурсів з питань методології наукових досліджень.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/262.00.1/М/ОК1- 2023
	Екземпляр № 1	Арк. 11 / 9

7. Індивідуальні завдання

Під час опанування блоку самостійної роботи студенти мають виконати індивідуальне завдання у вигляді тези доповіді для виступу на науково-практичній конференції. Обсяг тези доповіді – 2-3 ст. тексту (розмір шрифту – 14 пунктів, береги – 2 см, міжрядковий інтервал – 1,5).

8. Методи навчання

В процесі викладання даного предмету використовуються:

а) методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності (пояснення, інструктаж, розповідь, лекція, робота з підручником; ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження, вправи, практичні і дослідні роботи);

б) методи стимулювання навчальної діяльності (навчальна дискусія, пізнавальні ігри, створення ситуації інтересу у процесі викладення, створення ситуації новизни, опора на життєвий досвід студента);

в) методи контролю і самоконтролю у навчанні (усний, письмовий, тестовий, графічний, самоконтроль і самооцінка).

9. Методи контролю

Під час вивчення навчальної дисципліни застосовується поточний, модульний та підсумковий контроль.

Поточний контроль – це оцінювання засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу під час проведення аудиторних занять, при виконанні індивідуальної і самостійної роботи.

Модульний контроль – це оцінювання якості засвоєння навчального матеріалу змістових модулів.

Поточний та модульний контроль може проводитися у формі усного опитування, виконання письмового завдання, комп'ютерного або письмового тестування, виступів на семінарських та практичних заняттях, у формі колоквіуму. Форми проведення поточного та модульного контролю визначаються викладачем.

Підсумковий контроль здійснюється безпосередньо після завершення вивчення навчальної дисципліни (освітнього компонента).

10. Розподіл балів

Поточне тестування та самостійна робота								Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	
10	10	20	10	10	10	20	10	100

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/262.00.1/М/ОК1- 2023
	Екземпляр № 1	Арк. 11 / 10

Шкала оцінювання

За шкалою	Залік	Бали
A	Зараховано	90-100
B	Зараховано	82-89
C		74-81
D	Зараховано	64-73
E		60-63
FX	Не зараховано	35-59
F	Не зараховано	0-34

11. Рекомендована література

Основна література

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014р. № 1556. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 37-38. Ст.2004.
2. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002р. № 40. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 36. Ст.266.
3. Закон України «Про науково-технічну інформацію» від 25.06.1993р. №3322. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 33. Ст.345.
4. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (від 26.11.2015 р. №848. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 3. Ст.25.
5. Закон України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» від 11.07.2002 р. № 2623. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 48. Ст.253.
6. Данильян О.Г., Дзьобань О.П. *Методологія наукових досліджень: [підручник]*. Харків: Право, 2019. 368 с.
7. Корягін М.В., Чік М. Ю. *Основи наукових досліджень: [навч. посібник]*. К.: Алерта, 2019. 492 с.

Додаткова

1. Важинський С. Є., Щербак Т. І. *Методика та організація наукових досліджень: Навч. посіб.* Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.
2. Габаковська Х. В. *Дослідницький підхід як елемент методології у сучасній юриспруденції : дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.01.* Івано- Франківськ, 2018. 207 с.
3. Данильян О. Г. *Д18 Методологія наукових досліджень : підручник / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань.* Харків: Право, 2019. 368 с.
4. Зацерковний В. І., Тішаєв І. В., Демидов В. К. *Методологія наукових досліджень: навч. посіб.* Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 236 с.
5. *Навчально-методичний посібник з навчальної дисципліни «Організація та методологія наукових досліджень» для аспірантів (здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії) / уклад.: О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань.* Харків : Право, 2019. 40 с.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/262.00.1/М/ОК1- 2023
	Екземпляр № 1	Арк. 11 / 11

6. Самсонов В.В., Сільвестров А.М., Тачиніна О.М. Методологія наукових досліджень та приклади її використання: Навч. посібник. К.: НУХТ, 2022. 385 с.

7. Стандарт з бібліографічного опису ДСТУ 8302:2015 Інформація та документація. Бібліографічне посилання / Державна наукова установа «Книжкова палата України імені Івана Федорова». URL: <http://www.ukrbook.net>

8. Швець Ф. Д. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. Віче : НУВГП, 2016. 151 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Наукометрична база даних SCOPUS. URL: <https://www.scopus.com>
2. Сторінка Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>